

A tanulmányi erdő és vadászterület Selmechányán (1887–1918)

Az Alma Mater fenntartója a Földművelésügyi Minisztérium (FM) 1867-ben a selmechányai erdőhivatal kezéből kivette, és az akadémia részére rendelkezésre bocsátotta a kisiblyei gazdaságnak nevezett területet, hogy az a gyakorlati oktatást szolgálja. A terület egyformán szolgálta az erdészeti és vadászati oktatást.¹

1887-re ez a terület elégtelennek bizonyult a gyakorlati oktatások megtartására. Az intézmény igazgatóságának kérésére az (FM) rendeletekkel és határozatokkal folyamatosan kincstári vadászterületeket engedett át használatra (vagy bérbe adta) a hallgatóknak és a főiskola személyzetének egyaránt. Ezek a területek kizárólag a vadászati gyakorlatokat szolgálták. Az akadémia változatlanul erdőgazdálkodást folytatott a kisiblyei gazdaságában.

A Korpach (Tópaták) kincstári erdő átengedése

Farbaki István akadémiai igazgató *Szécsi Zsigmond* tanár úrhoz írt leveléből megtudhatjuk, hogy az akadémia 1887/1451. sz. jelentésére az FM a 70507-es rendeletével Korpach² község határában fekvő és 1269 holdat kitevő kincstári erdőben a vadászati jog gyakorlását 1887. január 1-jétől engedélyezte, azzal a kikötéssel, hogy vadászati gyakorlatokat is tartsanak a területen.

¹ Az említett terület 4720 katasztrális holdat tett ki. Összefoglaló történetét *Vadas Jenő* írta meg 1896-ban.

² Tópaták parányi kis község ekkor, 1891-ig Korpach, szlovákul: Banský Studenec.

³ SOE KL 106/1887 (1887. március 18.)

⁴ Uo. A piszkos levél mellékleteként a korpachi kir. erdőri kerület táblázata, valamint egy távolsági táblázat a selmechányai m. kir. erdőgondnokság kerületéhez tartozó Korpachi erdőri kerületről a legapróbb részletekig.

⁵ SOE KL 34/1902 FM 36021 sz. / I/a /oz. Bp., (1902. dec. 10.) Hivatkozott alapirat 1349/1897 a Besztercebányai erdőig. írt akadémiai levél. Az utasítást lecsatolták. *A terület a legapróbb részletekig felsorolva a rendeletben. „B üzemosztályának I vágás sorozatát /1150 k.h. a b üzemosztály 1-7. osztályait /87 k.h. a D üzemosztályt /1952 k.h s végül az E üzemosztályt /1077 k.h./ Az 1898-as lövészeti és vadászati rendszabály szerint (Kivonat az 1883. lvi XXIII. törvényekből (fegyveradóról és vadászati adóról. 19–20. o.) Az évi vadászati adó 12 Ft volt, a hallgatók ennek kedvezményesen a felét fizették be, 6 Ft-ot.*

⁶ SOE KL 13/1904 vagy 1894/944 sz. akad. igaz. „B. üo. II. vgs 7-11 tagjait – III. vgs 13-14 tagjait és a IV. vg 19-24 tagjait a selmechányai akadémia részére tanulmányi célokra átengedett vadászterülethez csatolta. Az erdőmester az eredeti iratról lebagyta a B. II. 12 tagot. 1911-es két betoldás hivatkozik az 121/1911 és 127/1911 ikt. sz. iratra

⁷ SOE KL 55/1908 FM 30.000 sz. / IA-3 /08 Bp., 1908. augusztus 4. A megjegyzésből: *A főiskolai tanulmányi vadászatoknak tulajdonképeni célja nem a vadak lelővése, hanem, hogy a hallgatók a vadászati rendezését, annak jogait és köteleseit megismerjék.*

⁸ SOE KL 121/1911 *A megosztásra került rész a főiskolának tanulmányi célra átengedett vadászterülethez tartozott. A terület a legapróbb részletig feltüntetve. Ennek előzménye egy gyors levélváltás volt, amelyben a főiskola kérte a zarnócai erdőhivatalt a pontosításra, ami meg is történt (1911. ápr. 25., 28.)*

⁹ SOE KL 183/1909 Lövészeti és vadászati rendszabályok tervezete, jóváhagyása, záradékolása. 1898-ast összeállította Csiby Lőrinc m. kir. erdőtanácsos, erd. akad. tanár. Fekete Lajos ig. záradékával 1897/1458. sz. Az 1909-est összeállította Krippel Móric főiskolai tanár és *Vadas Jenő* rektor. 1996/909 1915. július 29-én 1-1 példány kiosztásra került tizenhét tanárnak és professzornak. Az átvetelét aláírásukkal igazolták.

¹⁰ A selmechányai m. kir. Bányászati és Erdészeti Főiskola lövészeti és vadászati rendszabályai 5–6. o. a 6. §.

A területre az 1883. évi XX. és XIII. tc. betartatásának feltételével (vadászat, fegyver, vadászati adó) kapott az Akadémia vadászati jogot. *Farbaky* felkérte *Szécsit*, tegye meg a szükséges lépéseket a terület vadtenyésztésre alkalmassá tételére. Az ehhez szükséges műveletekkel ismertesse meg hallgatókat.³

Erről az FM döntésről az akadémia igazgatósága értesítette a m. kir. bányaigazgatósági és számvevő osztályt is. Az indoklásból: *„A kisiblyei akadémiai tanpagony vadtenyésztési célokra valamint vadászattani gyakorlatokra nézve elégtelennek bizonyultak.”⁴*

1902. december 10-én az FM arról értesíti az intézményt, hogy korábbi 1886/70507-es rend. az akadémia részére átengedett vadászati területek kiegészítése céljából intézkedett a Besztercebányai erdőigazgatóság felé, hogy összesen 4266 kat. holdat jelölt ki az akadémia részére és erről értesítette a zarnócai erdőhivatalt is. Azzal a megjegyzéssel, hogy a tanulmányi célokra átengedett vadászterületeken ezentúl a kincstári vadászterületek kezelését és felügyeletét egy mellékelt utasítással lássa el. A vadászati ügyekben a zarnócai erdőhivatal az illetékes (annak területére vonatkozó ált. rendeletek). Az elejtett vad bejelentendő, kedvezményes áron megváltható nemcsak a tanároknak, de a hallgatóknak is.⁵

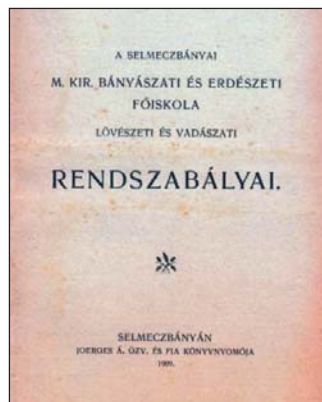
1904 májusában a zarnócai erdőhivatal értesítette az akadémia igazgatóságát, hogy az FM 1904/19094 sz. rend. a selmechányai m. kir. erdőgondnokságnak milyen tagokat hasított ki az akadémia részére tanulmányi célokra és azt a tanulmányi célokra átengedett vadászterülethez hozzácsatolta.⁶

Az FM 1908 késő nyarán az ekkor már négy éve főiskola 585. sz. jelentésére hivatkozva engedélyezi az intézmény vadászterületén a hajtó ebekkel való vadászat gyakorlását, valamint a vadászatok a szakoktatás gyakorlatain az őzeknél lehetőleg csak cserkészve, de kizárólag golyós fegyverrel történjék.⁷

A zarnócai erdőhivatal egy 1911-es levelében leírják, hogy 1904. május 18-án kelt 19094/I/1-a FM rendelet 5. pontja értelmében a selmechányai erdőgondnokságnak geletneki erdőgondnokságához tartozó „Bukovecz” erdő rész megosztásra került, ebből egy rész egészben az erdészeti főiskola részére tanulmányi célokra lett átengedve. Ez a terület a B. gazd. osztály II. vgs. [vágás] 12. tagja volt.⁸ (A lövészeti és vadászati rendszabályok közül az 1897. december 1-jén hatályba lépett és nyomtatásban 1898-ban megjelentetett akadémiai rendszabályokat az 1909. október 22-től jóváhagyott főiskolai rendszabályok követték.)⁹ Ezekből idézünk:

Általános határozatok. 6. § *Lövészeti és vadászati alap.* „...Az alap bevételei: [...] a gyakorlatok előtt lefizetendő részvételi díjak még pedig a lövészeti gyakorlatoknál 4 korona, a vadászati gyakorlatoknál 2 korona. Addig a míg e díjak lefizetve nincsenek, a hallgatók gyakorlatokon nem vehetnek részt.”¹⁰

„III. Különleges határozatok a vadászatról.” 42. § *A vadászat ideje és rendezése.* „A vadászatok a főiskola vadászterületén a vadászattan tanára által megállapított helyen és időben tartatnak meg, amelyekre a főiskolai hallgatók csoportonként, m.p. puskásokul és hajtókkal való beosztással a

Az 1898-as akadémiai, majd 1909-es főiskolai lövészeti és vadászati rendszabályok előlapja (SOE KL aprónyomtatványok)

fővadászmester hívja össze, valamint kirendeli a rendező vadászmestert (magát is beleszámítva) és egy jegyzőt. A rendező vadászmesternak kötelessége a gyakorlatokra kiadott szabályok és utasítások pontos betartásáról gondoskodni és a büntetéseket szabályok ellen vétőkre kiróni. Az elejtett vadakat számba venni és a vadászjelvényeket kiadni, valamint a jegyzők működését ellenőrizni és ezek iratait ellenjegyezni. A jegyzők vezetik a vadászati jegyzőkönyveket az erre vonatkozó szabályok és szokások szerint...¹¹

A Garamrév-szélaknai vadászterület átengedése (1910)

Egy 1910–1917 közötti időszakról fennmaradt iratanyag tudósít a Garamrév-szélaknai vadászterület átengedéséről a főiskola személyzetének használatára. Azt a legapróbb részletekig szabályozva. A főiskola valamennyi tanszékéhez megküldött körözüvényből a következőket tudhatjuk meg. „Az FM 1910. június 2-án kelt 36977/ VII-A-2 intézkedésé-

¹¹ Uo. 23–24. o., a 48. § rendelkezik az elejtett vadról, a 49. § a hajtókról 27–28. o.

¹² SOE KL 223/10 A vadászati jogot a főiskola tanszemélyzete gyakorolta. A főiskola vadászterületén elejtett vad a kincstár illetőleg a főiskola tulajdona volt. Az elejtett vad bűsa kedvezményes áron megváltható volt. (pl. Császármadár darabja 50 Fillér, Fácáné 1 Korona. Az iratanyag tartalmazza a döntés tudomásulvételét, a vadászterület 1910. évi lelövési javaslatát, a vadászterület berendezésének tervzetét annak jóváhagyását, az FM rendeletét a személyzeti vadászterületekre vadórt nem engedélyez, egy vadásztanya tervét és annak költségeit, vadlelövési javaslatokat.

¹³ SOE KL 356/10.

¹⁴ SOE KL 292/1913 Tárgy: vadászati gyakorlatok programja. Tíz szál irat. Az iratanyag tartalmazza 21 hallgató és két kísérő Krippel Móric és Dénes Zoltán tanársegéd vasúti igazolvány igénylését is.

¹⁵ SOE KL 99/1914 A szabályzat keltezése 1914. március 11.

¹⁶ SOE KL 269/1916 v. 793/1916 Vadászterület neve: Tópaták, Teplafő, Kövesmocsár, Zólyomkecskés, Dobo, Saskőszékely 7982.90 kat. hold (3 szál irat).

¹⁷ SOE KL 372/1916 Tizenkét hallgató adatai, két csatolt vizsgahalasztási engedéllyel.

¹⁸ SOE KL 248/1917 Az iratanyaghoz mellékelve Kisiblye és környéke részletes térképe. A terület zölddel sátrózva.

¹⁹ SOE KL 397/1917 31 hallgatók nevével, érdemjegyek, megjegyzések.

²⁰ SOE KL 163/1918 Osztályzati tábla a vadászat és fegyvertanból 1918. május havi kurzus, 208/1918 június–júliusi katonakurzus, 281/1918 lövészeti gyakorlatok 1918. július–augusztus, 332/1918 vadlelövési javaslat, 452/1918 vadásztan 1918. október–december vegyes ciklus.

²¹ SOE 86/1918 bérbeadott vadászterület: Selmezbánya, Bélabánya határában beleértve kisebb csereterületeket is.

²² SOE KL 77/1918 (lásd a hozzá csatolt térképmellékletet.)

²³ Uo. 1918. február 24-i iraton az 1919-es ceruzás megjegyzés: „Így mutattam ki a cseh-szlovák kormány átvevő bizottsága erdészeti tagjának magyar–német [nyelvé] kimutatás formájában. Sba. [Selmezbánya] 1919. január 9–10. Krippel”

vel a zsarnócai erdőhivatal kerületéhez tartozó garamrév-szélaknai III. törzskönyvi számú vadászterületet a főiskola tanító személyzetének engedte át azzal, hogy az említett vadászterületen a vadászat az 1904 évi 64141/ T/I-a szám utasításának ilyen területekre megállapított szabályai szerint gyakorolják.¹² A vadászat csak az 1883. évi XX. és XXIII. tc. szoros megtartása mellett gyakorolható.¹³”

Az 1913-as esztendő őszéről (október–november) fennmaradt vadászati gyakorlatok programját (térképekkel), annak résztvevőit, a lehető vadak fajtáit valamint a vadászat lebonyolításával kapcsolatos dokumentumokat őrzi levéltárunk. Egy esetben 21 hallgató 1-1 tanár és tanársegéd volt a kísérő. Általában két hallgató mint vadász, ritkább esetben 2+2 fő a vadászat résztvevője. Az iratanyagban feltüntetett vadászat helyei: „Tópaták község területe, a halicsi tó feletti erdőrészt, bélabányai városi terület, Tópaták kincstári erdő, Kecskés község határa, Dobó község (kincstári erdő), és mocsári kincstári erdőrésztben.”¹⁴

1914-ből az iktatott iratok között találjuk a szalonkahúzáson való részvétel 9 pontos szabályzatát. A szabályzat összeállítója Dénes Zoltán tanársegéd és Krippel Móric tanár volt.¹⁵

1916-ból ránk maradt egy vadlelövési javaslat terve és jóváhagyása az FM által, valamint tanulmányi célokra fönntartott vadászterületekre vonatkozó lelövési javaslat az 1916-os esztendőre.¹⁶ Mellékelve 1916 novemberéből egy osztályzati tábla a vadászati fegyvertanból.¹⁷

Az 1917-es iratok között találjuk a Kísérleti Állomás erdőrészek illetményföldjéről való intézkedést. A jegyzőkönyv lényege: az FM 1917/7834 /I-A-3 sz. rendeletével Hain Edének engedélyezett illetményföld, illetve előbbi főerdőr és Moha Alajos főiskolai főerdőr részére engedélyezett közös illetményföld átadása, átvétele tárgyában.¹⁸ Még ebből az évből vadászati és fegyvertani osztálytábla 1917-18-as tanévre.¹⁹ Az 1918-as iratoknál négy osztályzati táblát és egy vadlelövési tervezetet találtunk.²⁰

A bérbé adott, átengedett vadászterületek teljes listája (1918)

Történelmi hazánk összeomlásának évében az FM felszólítására, majd Krippel tanár úr kérésére erdőmesteri és főerdőmérnöki segítséggel teljes kimutatás készült, az addig a főiskolának bérbé adott, illetve átengedett vadászterületekről. „Kimutatás a Selmezbánya m. kir. városok által a törvényhatósági bizottság 80/7240/ 1915. határozatával a selmezbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolának bérbeadott vadászterületekről.”²¹ „Kimutatás a selmezbányai m. kir. erdőgondnokság területéből a 70507/1886, 36021/1902 és 19094/1904. FM. rendeletekkel a m. kir. bányászati és erdészeti főiskolának átengedett tanulmányi vadászterületekről. Összeállítva az üzemtervi adatokból.”

A kimutatás. a csereterületekkel kerekítve: Kisiblye 4720 kh, erdőgondnoksági 8008 kh, Selmezbánya-Bélabányai 2344 kh, Tópataki 1180 kh.

A kimutatásokhoz részletes színes térkép készült „zseb-térkép a főiskola vadászterületéről” című mellékletként, amit sokszorosítani és kiadni készült az intézmény.²² A térképen feltüntetett területek 11 783, felkerekítve 12 000 katasztrális holdat tettek ki.

Ez az összeállítás (kimutatás) lett bemutatva a Selmezbányát időközben megszálló és a cseh katonasággal együtt érkező hatóság emberének.²³

Dr. ifj. Sarkady Sándor PhD
tudományos kutató, SOE